

Nr 38.

Utlåtande i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning angående uppförande vid Tumba bruk av en byggnad för sedelförstööringskontoret.

I skrivelse den 18 oktober 1951 ha *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att bankoutskottet ville föreslå riksdagen medgiva att av riksbankens medel må tagas i anspråk ett belopp av förslagsvis 285 000 kronor för uppförande vid Tumba bruk av en byggnad med tillhörande utrustning för sedelförstööringskontoret.

I skrivelsen ha fullmäktige till en början diskuterat möjligheterna att låta sedelförstööringsverksamheten liksom hittills vara förlagd till riksbankens huvudkontor. Härom ha fullmäktige anfört:

De sedlar, som på grund av förslitning måste dragas ur omloppet, förstöras för närvarande genom bränning i två inom sedelförstööringskontorets lokaler vid riksbankens huvudkontor placerade förbränningsugnar. Dessa ugnar äro numera förslitna. Fråga har därför uppkommit, om dessa ugnar böra utbytas mot nya eller hur förstöringen eljest bör ordnas.

På grund av den ökning av sedelförbränningen, som det stegrade sedelomloppet nödvändiggjort, äro de nuvarande förbränningsugnarna för små. Ugnarna befinna sig för övrigt i ett sådant tillstånd, att man icke kan räkna med att de efter en reparation kunna användas under någon längre tid. Dessutom har olägenhet uppkommit såväl för personalen å sedelförstööringskontoret som för vissa andra befattningshavare i riksbanken genom den koloxid, som alstras vid förbränningen.

Inom riksbanken har därför övervägts att anskaffa en ny ugn med avsevärt större kapacitet än de nuvarande, vilka skulle placeras i huvudkontorets pannrum. Närmare undersökning har emellertid givit vid handen att även med en sådan förläggning fara föreligger för att förbränningsgaserna kunna vara besvärande icke blott för riksbankens personal utan även för dem som vistas i närbelägna byggnader. Även en dylik lösning av frågan har därför ansetts mindre lämplig.

Fullmäktige framhålla därefter, att riksbankens direktion låtit verkställa utredning angående förbränningsugnens förläggande till Tumba bruk, därvid samtidigt skulle övervägas att dit överflytta den personal som är sysselsatt med kontrollräkning av makulerade sedlar. Utredningsmännen hade tillstyrkt, att sedelförstööringskontoret förlades till Tumba bruk och att en byggnad uppfördes därstädes för ändamålet. Beträffande de uppgjorda byggnadsplanerna ha fullmäktige meddelat följande:

På uppdrag av riksbankens direktion har arkitekten Lars-Erik Lallerstedt upprättat ritning och arbetsbeskrivning för ifrågavarande byggnad. Denna som enligt förslaget har en längd av 18,5 m och en bredd av 8,5 m, skulle upp-

föras i två våningar ovan jord, varav den ena skulle inrymma tjänstelokaler för sedelräkningskontorets personal, förvaringsvalv samt matrum med kök för lunchservering och den andra skulle upptagas av två lägenheter, en om två rum och kök och en om tre rum och kök (ca 60, resp. 70 kvm golvyta). Dessutom skulle finnas en källarvåning, innehållande utrymme för förbränningsugnen samt för kapprum, toaletter m. m. Byggnaden har kostnadsberäknats till 220 000 kronor. Förbränningsugnen, vilken ritats av ingenjörfirman Hugo Theorell i Stockholm, har tilltagits med så stor kapacitet, att förbränningen lämpligen kan ske intermittent, varigenom en viss besparing i arbetskraft kan påräknas. Kostnaden för förbränningsugnen jämte tillhörande skorsten har uppskattats till 45 000 kronor. Härtill kommer arkitekt- och kontrollantarvoden för anläggningen i dess helhet uppgående till cirka 20 000 kronor. I detta sammanhang må nämnas, att en av bostadslägenheterna befunnits önskvärd ur bevakningssynpunkt och med hänsyn till att den som har ansvar för värmeanläggningen bör vara bosatt i huset. Som byggnaden medger inrättande av ytterligare en lägenhet har det ansetts ändamålsenligt att denna inredes samtidigt med att byggnaden uppföres. Kostnadsökningen till följd av tillkomsten av bostadslägenheterna beräknas till cirka 70 000 kronor.

Genom sedelförstörelsekontorets förläggande till Tumba bruk torde det bli möjligt att använda en del av de makulerade sedlarna vid framställning av papp vid riksbankens pappersbruk. Hur stor vinst som därvid kan uppkomma är icke möjligt att angiva, eftersom något marknadspris på sedelmakulatur icke förefinnes och det dessutom är ovissit vilken kvantitet som bruket kan utnyttja. För närvarande användes den värme, som uppkommer vid sedelförbränningen, för framställning av varmvatten för huvudkontoret. Med hänsyn till att sedelförbränningen sker under arbetstid kan detta varmvatten endast delvis utnyttjas och värdet måste bedömas som relativt obetydligt.

Tjänstelokalerna inom huvudkontoret äro, trots de ändringsarbeten som skett under senare år, för trånga och en utflyttning av någon eller några arbetsgrupper till lokaler, belägna utom riksbanksbyggnaden, har därför framstått som synnerligen önskvärd. En viss förbättring härutinnan vinnes genom sedelförstörelsekontorets förläggande till Tumba. Därjämte skulle arbetsförhållandena för personalen å arbetsgruppen förbättras genom att gruppen får disponera nya och för ändamålet särskilt planerade lokaler.

Fullmäktige ha därefter uttalat, att frågan om sedelförstörelsekontorets överflyttande till Tumba bruk hade varit föremål för överläggningar inom riksbankens lokala företagsnämnd för bankverksamheten. Därvid hade från personalrepresentanternas sida framhållits önskvärdheten av att det föreliggande förslaget komme till utförande.

För egen del ha fullmäktige, med hänsyn till de skäl som föreligga för en förflyttning av sedelförstörelsekontoret till Tumba bruk, i likhet med riksbankens direktion ansett det synnerligen angeläget att förslaget med det snaraste kunde genomföras. Visserligen torde man under en övergångstid få räkna med något ökade personalkostnader, men denna ökning torde bli så obetydlig, att man kunde bortse från densamma vid jämförelse med de fördelar, som förslaget innebure. Ur säkerhetssynpunkt torde näppeligen heller någon invändning kunna resas mot förslaget. Det vore här fråga om sedlar, som blivit effektivt makulerade innan de avsänts till sedelförstörelsekontoret, och de representerade icke något värde i utomstående hand. Det oaktat borde,

med hänsyn främst till bankens interna förhållanden, tillses, att rimliga säkerhetskrav tillgodosåges. I detta avseende torde få erinras om att två familjer beräknades bli bosatta i byggnaden. Därjämte borde brukets bevakningspersonal få i uppdrag att vid sina ronder tillse byggnaden och denna borde dessutom förses med tillfredsställande alarmanläggning. Det borde tilläggas, att avsikten vore att byggnaden skulle uppföras under ledning av den vid pappersbruket anställde byggmästaren och med utnyttjande av brukets personal för vissa arbeten.

Utskottet. Vad fullmäktige i riksbanken i sin skrivelse anfört rörande de förhållanden, under vilka sedelförstöringen vid riksbanken för närvarande äger rum, har övertygat utskottet om olämpligheten av att låta detta arbete vara förlagt inom lokaler vid riksbankens huvudkontor. Utskottet är därför ense med fullmäktige om att en utflyttning av denna del av riksbankens arbetsuppgifter från Stockholm bör ske. Vid sådant förhållande har det syntts utskottet mest lämpligt att, såsom fullmäktige föreslagit, verksamheten förläggas till riksbankens anläggningar vid Tumba.

När det därefter har gällt för utskottet att bedöma frågan om anläggningens ändamålsenliga utförande har inom utskottet hysts tveksamhet i olika hänseenden beträffande fullmäktiges förslag. Sålunda har framhållits, att uppförandet av anläggningen enligt föreliggande förslag skulle draga en relativt hög kostnad, 285 000 kronor. Såsom närmare framgår av fullmäktiges skrivelse, föranledes detta av att byggnaden ansetts böra omfatta jämväl vissa andra utrymmen — såsom ett par bostadslägenheter — än dem som oundgängligen erfordras för själva sedelförstöringen. Det har därför inom utskottet ifrågasatts, huruvida icke förevarande projekt skulle kunna genomföras till en lägre kostnad än den av fullmäktige angivna genom att vissa ändringar vidtoges i det föreliggande byggnadsförslaget. Efter ingående prövning av ärendet och sedan utskottet haft tillfälle taga del av kompletterande upplysningar i frågan, bl. a. genom besök vid Tumba bruk, har utskottet dock funnit tillräckliga skäl icke föreligga för utskottet att motsätta sig bifall till fullmäktiges framställning.

Då utskottet alltså tillstyrker förslaget, vill utskottet emellertid samtidigt understryka vikten av att fullmäktige beakta de möjligheter till förenklingar och besparingar som kunna föreligga utan att den framlagda byggnadsplanen i det väsentliga rubbas. Vidare anser sig utskottet böra betona angelägenheten av att åtgärder vidtagas för att snarast möjligt bereda den personal, som är sysselsatt med kontrollräkning av makulerade sedlar, möjlighet att utflytta till Tumba, så att personalkostnaderna, vilka enligt vad fullmäktige anfört torde komma att under en övergångstid öka något vid ett genomförande av förslaget, snarast möjligt kunna nedbringas.

Åberopande det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen, i anledning av fullmäktiges i riksbanken förevarande framställning, må medgiva, att för uppförande vid Tumba

bruk av en byggnad med tillhörande utrustning för sedelförstö-
ringskontoret må av riksbankens medel tagas i anspråk ett be-
lopp av förslagsvis 285 000 kronor.

Stockholm den 22 november 1951.

På bankoutskottets vägnar:

F. SEVERIN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ewerlöf*, Sundvik*, Mogård, De Geer*,
Johannesson*, Nordenson*, Persson i Vinslöv och Boo; samt

från andra kammaren: herrar Severin, Fröderberg, Nilsson i Landskrona*,
Persson i Norrby, Sköldin, Johansson i Kalmar, Rosén* och Edström*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar *Persson* i Vinslöv, *Persson* i Norrby och *Edström*.
